

**AB UYUM SÜRECİNDE TÜRKİYE İÇİN YENİ BİR BÖLGE
KAVRAMI: İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ
SINIFLANDIRMASI(İBBS)**

***“Adaptation Process to The European Union(EU) For Turkey’s
New Region Concept: The Nomenclature of Territorial Units for
Statistics(NUTS)”***

*Barış TAŞ**

ÖZET

Bölge kavramı, içinde coğrafyacıların da olduğu birçok disiplin tarafından kullanılmaktadır. Son yıllarda dünya genelinde bölge ile planlama kavramları bir bütün halinde anılmaya başlanmıştır. Bölgesel kalkınma, ulusal kalkınmaya temel teşkil etmektedir. Herhangi bir mekanda planlama yapılmadan önce o mekânın sahip olduğu potansiyelinin belirlenmesi gereklidir. Mekânın sahip olduğu potansiyeli belirlemenin en kolay yolu, sağlıklı istatistik bilgilerin toplanması ve bu bilgilerin belirli bir sistematik dahilinde değerlendirilmesidir. Avrupa Birliği, bundan yaklaşık 25 yıl önce istatistik bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi amacıyla, üye ülkelerde İBBS adı verilen bölge sistematiğini geliştirmiştir. İBBS kapsamında oluşturulan Düzey 2 bölgelerinde kurulan kalkınma ajansları vasıtasıyla bölgesel kalkınmanın önü açılacak; sonunda tüm Avrupa’nın kalkınması ve gelişmesi sağlanacaktır. Birliğe üye olmak isteyen ülkeler, bu sistemi kendi ülkelerine uyarlamak ve tam üyelik ile birlikte birliğe entegrasyonlarını sağlamak yükümlülüğündedirler. Türkiye de Avrupa Birliği’ne tam üyelik yolunda İBBS bölge sistematiğini uygulamakla yükümlü kılınmıştır. Bu çalışmada İBBS bölge sınıflandırması ve Türkiye’de oluşturulan İBBS bölgeleri değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bölge, NUTS, İBBS, Kalkınma Ajansları.

* Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü,
03200 AFYONKARAHİSAR, (baristas@aku.edu.tr).

ABSTRACT

Region concept has been used many disciplines included geography. In recent years, region and planning concepts to be mentioned together around the world. Regional development has basement on the national development. Before planning any region, must be to determined its assets. The straight way to determine of region's assets, gathered correct statistical data and evaluate them. European Union, for 25 years, provided that the statistical data and evaluated them, was generated NUTS region classification system for the union's country. Establishing regional development agencies in Level 2 regions, to become regional development and consequently improve the European Union. Countries, which are to participated in the EU, to achieve NUTS classification system. In Turkey, NUTS classification system adopted for wants to member of the EU. In this article, NUTS classification system of Turkey's assessed.

Key Words: Region, NUTS, Development Agencies.

GİRİŞ

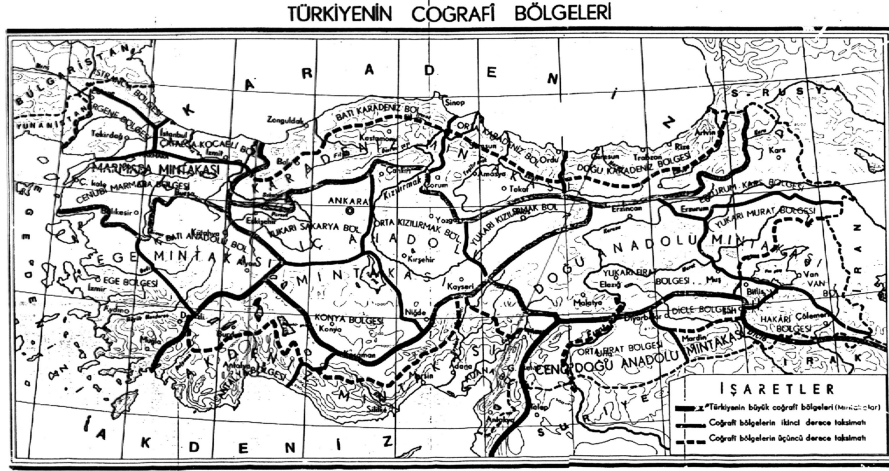
Coğrafya, yeryüzünün bütününi insan-doğal ortam arasındaki etkileşimler temeline dayalı olarak inceleyen bir bilimdir. Ancak yeryüzünün her yerinde doğal ve beşeri özellikler birbirine benzer olmadığından yeryüzü, belirli bir sistematik dahilinde bölgelere ayrılmıştır. Bölgelerin ayırımında coğrafyanın yanında birçok disiplinin de prensiplerine başvurulmaktadır. Bu bağlamda “bölge bilimi” denilen yeni bir kavram ortaya çıkmıştır. Bölge bilimcilerine göre bölge bilimi, coğrafya dahil olmak üzere ekonomi, ekonometri, matematik, planlama, sosyoloji gibi disiplinlerden oluşmaktadır (Atalık, 2002:XIV). Her bir disiplinin bölge kavramını ele alış biçimi kuşkusuz birbirinden farklı kriterler doğrultusunda olacaktır. Coğrafi açıdan ele alındığında yeryüzünü, insanın doğal ortamla beşeri ortamın sentezinden oluşan coğrafi ortama göre bölgelere ayırmak mümkündür. Buna göre yeryüzündeki planlamaya esas olan bölgelerin planlamadaki konusal yaklaşımına göre doğal bölgeler, sosyo-ekonomik(kültürel) bölgeler ve coğrafi bölgeler çerçevesinde bölgesel coğrafyanın bölge tasnifindeki sistematığına bağlı kalarak ele alınması gerekmektedir (Özçağlar, 2003:4). Doğal koşulların etkisi altında değişik bölge ayrımları yapılabilmekle birlikte beşeri faktörlere göre de bölge ayırımı

yapılabilmektedir. Tunçdilek; yeryüzü şekillerine, toprak örtüsüne, iklim özelliklerine, hidroğrafik özelliklere, doğal bitki örtüsüne, doğal afetlere ve faunaya bağlı oluşan doğal bölgeleri şu şekilde sınıflandırmıştır: 1. Jeomorfojenetik Bölgeler, 2. Klimatik Bölgeler, 3. Hidroğrafik Bölgeler, 4. Floristik Bölgeler, 5. Fauna Bölgeleri, 6. Pedojenik Bölgeler, 7. Doğal Afet Bölgeleri vb.(Tunçdilek, 1987).

Özçağlar, sosyo-ekonomik açıdan bölgeleri; 1. Yerleşim Bölgeleri, 2. Nüfus Bölgeleri, 3. Kültür Bölgeleri, 4. Hammadde Bölgeleri, 5. Sanayi Bölgeleri, 6. Hizmet Bölgeleri şeklinde sınıflandırmıştır(Özçağlar,2003:7-8). Görüldüğü gibi coğrafi ortam, sahip olduğu doğal ve beşeri niteliklere göre farklı bölgelere ayrılabilir. Gerek insanın üzerinde yaşadığı doğal ortam, gerekse bu doğal ortam üzerinde gerçekleştirdiği birtakım faaliyetlere bağlı olarak bölge ayrımları yapılabilmektedir. Genel olarak bölgeyi Erol, “Tüm özellikleri ile belirgin en büyük doğal-coğrafi birimdir” şeklinde tanımlamıştır(Erol, 1993:18).

06-21 Haziran 1941 tarihleri arasında toplanan Birinci Coğrafya Kongresi, o günün şartlarına bağlı olarak Türkiye’yi 7 büyük coğrafi bölgeye(mıntaka) ayırmıştır. Bu büyük coğrafi bölgeler ise ikinci dereceden coğrafi bölgelere(bölümlere) ayrılmıştır(Harita:1). Erol ise, jeomorfolojik birimleri temel alarak Türkiye’yi Kuzey Anadolu kuşağı, Orta Anadolu kuşağı, Toroslar kuşağı ve Güneydoğu Anadolu platoları olmak üzere dört doğal bölgeye ayırmıştır(Erol, 1993:28-29). 2000’li yıllara gelindiğinde, Türkiye yeni bir bölge kavramı ile tanışmıştır. İBBS(İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması) bölgelerinin belirlenmesi ve ülke genelinde ya da bölgesel ölçekte yapılacak planlamaların bu bölgelere göre yapılması, Avrupa Birliği’ne tam üye olabilmek için gerçekleştirilmesi gereken bir kriter olarak karşımıza çıkmıştır. 22 Eylül 2002 tarih ve 24884 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Bakanlar Kurulu kararına göre Türkiye İBBS bölgelerine ayrılmıştır.

Gerçekte, Türkiye’de İBBS bölgelerinin oluşturulmasının temelinde, Kalkınma Ajanslarının kurulması zorunluluğu yatmaktadır. AB ile imzalanan katılım ortaklığı anlaşması ile sonrasında hazırlanan ulusal program, İBBS bölgelerini, Kalkınma Ajanslarının kurulabilmesi için bir ön koşul olarak gördüğünden İBBS bölgelerinin kurulmasını zorunlu kılmıştır.

Harita: 1. Birinci Türk Coğrafya Kongresinde Belirlenen Coğrafi Bölge Sınırları

1. Avrupa Ülkelerinde NUTS

1981 yılında Avrupa Birliği İstatistik Bürosu (EUROSTAT) tarafından, Avrupa Birliği ülkelerini istatistik bölgelere ayırmak amacıyla NUTS bölgeleri oluşturulması kararı alınmıştır. 1988 yılında AB mevzuatına dahil edilen bu karar ile birliğe üye ülkeler ile aday ülkelerde NUTS bölge sistematığının kullanılması zorunlu hale getirilmiştir. Avrupa Birliğinin bütünleşme süreci, yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılmasını zorunluluk haline getirmiştir (Arıkan, 2004:39). 1996 yılında imzalanan Maastrich anlaşması, yerindelik ilkesine vurgu yapmış, bölgesel ölçekte yapılan planların yerinden yönetilmesini öngörmüştür (Goldsmith ve Klausen, 1997:5).

Avrupa Birliği, aday ülkelerle müzakerelere başlamadan önce, NUTS bölgelerinin oluşturulmasını ve tüm istatistiksel bilgilerin bu bölgelere göre oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Tüm üye ülkelerde aynı kriterlere göre oluşturulan bölgeler, aday ülkelerin de bu mevzuata uygun hale gelmesi için, yani diğer üye ülkelere adaptasyonun sağlanabilmesi için birtakım düzenlemeleri beraberinde getirmektedir. Avrupa Birliğine aday ülkelerin birliğe entegrasyonunun ilk aşamasını NUTS bölgelerinin oluşturulması yatmaktadır ve bu bölgelerin oluşturulmasında ele alınan kriterlerin, üye ülkeler ile benzerlik göstermesi gerekmektedir (Brakman, Garretsen ve Schramm, 2006:17).

Temel olarak 3 farklı sınıflandırma sistematığına dayanan NUTS bölgeleri, idari sınırlar göz önünde bulundurularak oluşturulmaktadır. Düzey 1, Düzey 2 ve Düzey 3 olarak sınıflandırılan bölgelerden Düzey 3 Türkiye'deki il idari alanlarına karşılık gelmektedir. Ancak EUROSTAT, bölgesel planların Düzey 2 bölgelerine göre yapılmasını öngörmektedir. Başka bir ifadeyle gerek tek tek ülkelerin, gerekse birliğin tamamına yönelik hazırlanacak gelişme ve kalkınma planları Düzey 2 bölgeleri baz alınarak yapılmaktadır. Avrupa Birliği'ne üye ülkeler, Düzey 2 bölgelerini baz alarak bu bölgelerde kalkınma ajansları oluşturmuşlardır. Bu kalkınma ajansları bölgenin mevcut potansiyelinin en iyi şekilde nasıl kullanılabileceğini belirleyen en önemli kurumlardır. Bu amaçla Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği–EURADA(European Association of Regional Development Agencies) kurulmuş ve Avrupa ülkelerindeki kalkınma ajanslarının kurulmasında ve geliştirilmesinde büyük katkılar sağlamıştır. Avrupa ülkelerindeki NUTS Düzey 2 bölgeleri, ekonomik coğrafya çalışmalarına yeni bir yaklaşım getirmiştir. Tüm istatistik veriler ve kalkınma planları, Düzey 2 bölgeler temelinde hazırlanacaktır(Brakman, Garretsen ve Schramm, 2006:1-2).

NUTS sınıflandırması, 3 temel prensip göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Bunlardan ilki, her ülkenin mevcut bölge ayrımlarının NUTS sınıflandırmasına temel oluşturmasıdır. NUTS öncesi her Avrupa ülkesi mevcut potansiyele ve coğrafi şartlara bağlı olarak bölgelere ayrılmış durumda idi. Bu bölgelerin sahip olduğu coğrafi potansiyel, NUTS bölgeleri oluşturulurken baz alınan en önemli kriter olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani, ülkelerin mevcut bölge ayrımları temel alınarak NUTS bölgeleri oluşturulmuştur. Ele alınan diğer kriter ise aynı potansiyele sahip alanların bir araya getirilerek bölge oluşturulması mantığına dayanmaktadır. Örneğin tarım alanlarının geniş olduğu ve tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu alanlar bir bölge olarak tanımlanmaktadır. Bu kriter daha çok planlamaya yöneliktir ve ülkelerin sahip oldukları doğal potansiyele göre biçimlenmiştir. NUTS bölgelerinin oluşturulmasında üzerinde durulan son kriter ise nüfustur. NUTS Düzey 3 bölgeleri için olması gereken en az nüfus miktarı 150 000 olarak belirlenmiştir. Düzey 2 için 800 000, Düzey 3 için ise 3 milyon nüfus eşiği alt sınır olarak belirlenmiştir(Çizelge:1).

Çizelge:1. NUTS Bölgeleri İçin En Düşük ve En Fazla Nüfus Miktarları

DÜZEY	En Az Nüfus	En Fazla Nüfus
Düzyey 1	3 Milyon	7 Milyon
Düzyey 2	800 000	3 Milyon
Düzyey 3	150 000	800 000

NUTS bölge sistematığı içerisinde en küçük bölgeler olan Düzyey 3 bölgelerinin altında başka bir bölge ayrımı yapılmamıştır. Ancak 2003 yılında alınan bir kararla belediyeler LAU(Local Administrative Units) denilen bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. LAU Düzyey 1, NUTS Düzyey 4'e, LAU Düzyey 2, NUTS Düzyey 5'e karşılık gelmektedir. Finlandiya, Yunanistan, İrlanda, Lüksemburg, Portekiz ve İngiltere dışındaki ülkelerde LAU sınıflandırması kullanılmamaktadır. Söz konusu ülkelerde de LAU pilot olarak uygulanmaktadır ve bu sınıflandırmanın başarılı olduğu görülürse diğer ülkelerde de uygulanmaya başlanacaktır(EC Official Journal, 2003: L 154/28).

Birliğe 2004 yılında katılan 10 ülkeden bazıları diğer birlik ülkeleriyle uyum sağlaması amacıyla NUTS bölgelerini revize etmek zorunda kalmışlardır. Örneğin Polonya'da bazı Düzyey 3 Bölgeleri, Düzyey 2 bölgesine dönüştürülmüştür. Benzer biçimde Litvanya'da daha önce 5 tane olan Düzyey 3 bölgesi 6'ya çıkarılmıştır. Diğer bir ifadeyle Avrupa Birliği'ne aday ülkelerin müzakere sürecinde oluşturdukları NUTS bölgeleri, tam üyelikle birlikte değişime uğrayabilmektedir.

Avrupa Birliği'ne aday ülkelerden Bulgaristan'da Türkiye gibi NUTS bölge sistematığını hayata geçirmiş bir ülkedir. 2000 yılına kadar 9 coğrafi bölgeden oluşan Bulgaristan, 2000 yılında Avrupa Birliği müktesebatına uygun olarak bölge sistematığını değiştirmiştir. Buna göre Bulgaristan 2 Düzyey 1 bölgesine, 6 Düzyey 2 bölgesine ve 28 Düzyey 3 bölgesine ayrılmıştır(<http://www.statoids.com/ubg.html>). Tıpkı Türkiye'de olduğu gibi Bulgaristan'da da Düzyey 3 bölgeleri, il idari alanlarından oluşmaktadır.

2. Türkiye’de İBBS

Bilindiği gibi, Avrupa Birliği Türkiye’yi Aralık 1999’da yapılan Helsinki zirvesinde aday ülke olarak kabul etmiştir. Bunun üzerine Türkiye Avrupa Birliği’ne Katılım Ortaklığı Belgesi’ni imzalamış ve adaylık için gerekli şartları hayata geçirmek amacıyla bir Ulusal Program hazırlamıştır. 2001 yılında ise bu ulusal programın gereği olarak ve Avrupa Birliği’nin de isteği üzerine istatistik bölgelerinin oluşumu için ilk adım atılmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı, Devlet İstatistik Enstitüsü ve İçişleri Bakanlığı tarafından oluşturulan bir komisyon, istatistik bölgelerinin oluşturulması için görevlendirilmiştir. Bu komisyon çalışmaları sonucunda Avrupa Birliği ülkelerindekine benzer 3 seviyeden oluşan bir bölge sistematiği oluşturmuş ve İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması(İBBS) adı altında Türkiye, Düzey 1’de 12(Harita: 2), Düzey 2’de 26(Harita: 3) ve Düzey 3’te 81 bölgeye ayrılmıştır. Düzey 3 bölgeleri, aynı zamanda Türkiye’nin en büyük mülki idari alanı olan illerden oluşmaktadır. Türkiye için, LAU denilen ve mahalli idarelerden oluşan bölge sistemine geçiş henüz söz konusu değildir. Hatta İBBS bölge sistemi bile son halini almış değildir. Gelecek dönemlerde bölge ayırımında birtakım sıkıntılarla karşılaşıldığı takdirde, bölge sınırları yeniden revizyon edilebilecek ve son halini AB’ye tam üye olduğunda alacaktır.

Çizelge 2. Türkiye’deki İBBS Bölgeleri

BÜYÜK İSTATİSTİK BÖLGELERİ	ALT İSTATİSTİK BÖLGELERİ	ALT İSTATİSTİK BÖLGELERİ
DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3
İSTANBUL	İSTANBUL	İstanbul
BATI MARMARA	TEKİRDAĞ	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli
	BALIKESİR	Balıkesir, Çanakkale
	İZMİR	İzmir
EGE	AYDIN	Aydın, Denizli, Muğla
	MANİSA	Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak
	BURSA	Bursa, Eskişehir, Bilecik
DOĞU MARMARA	KOCAELİ	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova
BATI ANADOLU	ANKARA	Ankara
	KONYA	Konya, Karaman

BÜYÜK İSTATİSTİK BÖLGELERİ	ALT İSTATİSTİK BÖLGELERİ	ALT İSTATİSTİK BÖLGELERİ
DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3
AKDENİZ	ANTALYA	Antalya, Isparta, Burdur
	ADANA	Adana, Mersin
	HATAY	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
ORTA ANADOLU	KIRIKKALE	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir
	KAYSERİ	Kayseri, Sivas, Yozgat
BATI KARADENİZ	ZONGULDAK	Zonguldak, Karabük, Bartın
	KASTAMONU	Kastamonu, Çankırı, Sinop
	SAMSUN	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
DOĞU KARADENİZ	TRABZON	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
KUZEYDOĞU ANADOLU	ERZURUM	Erzurum, Erzincan, Bayburt
	AĞRI	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan
ORTADOĞU ANADOLU	MALATYA	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli
	VAN	Van, Muş, Bitlis, Hakkari
GÜNEYDOĞU ANADOLU	GAZİANTEP	Gaziantep, Adıyaman, Kilis
	ŞANLIURFA	Şanlıurfa, Diyarbakır
	MARDİN	Mardin, Batman, Siirt, Şırnak

Türkiye’de İBBS bölgelerinin oluşturulmasında, Avrupa Birliği ülkelerinde olduğu gibi belirli kriterlerin kullanılıp kullanılmadığı tartışma konusu olmuştur. Türkiye’de İBBS bölgelerinin oluşturulmasında mevcut coğrafi bölgeler dikkate alınmamış, çok daha farklı kriterlere bağlı olarak bölge sınırları belirlenmiştir. Bunların başında nüfus miktarı gelmektedir. Nüfus dışında kültürel yapı ve illerin gelişmişlik durumu da göz önünde bulundurulmuştur. İBBS bölgelerinin belirlenmesinde, Avrupa Birliği

ülkeleri ile Türkiye arasındaki benzer kriterlere de yer verilmiştir. İdari üniteler bu benzerliklerin başında yer almaktadır. Türkiye’de de bölgeler oluşturulurken idari bütünlük korunmuş ve il idari alanlarına göre bölge sınırları belirlenmiştir. Bölge sınırlarının belirlenmesinde ve bölge ayırımında mutlaka coğrafyacıların görüşlerine ihtiyaç duyulması gerekmektedir. Oysa İBBS bölgelerinin belirlenmesi için oluşturulan komisyonda coğrafyacılar yer verilmemiştir. Bu nedenle Türkiye’deki İBBS bölge sınırlarının coğrafi yaklaşımla belirlenmediği ve coğrafi temelinin olmadığı düşünülmektedir.

TBMM tarafından kabul edilen bir kanunla Türkiye’de kalkınma planları, bundan böyle İBBS bölgelerine göre yapılacaktır. Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Düzey 2 bölgeleri, aynı zamanda planlama bölgeleri olarak karşımıza çıkacaktır. Düzey 2 bölgelerinde Kalkınma Ajansları kurulacak ve planlama çalışmaları ülkesel ölçekten bölgesel ölçüğe taşınacaktır.

Harita: 2. Türkiye’nin İBBS Düzey 1 Bölgeleri

Ekonomik refahın toplumun farklı kesimlerinde ve bölgeler arasında dengeli dağılımının sağlanması, günümüz toplumlarının sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş toplumlarda, genel büyüme oranı ve ortalama gelir düzeyindeki artış, kalkınmışlığın tek göstergesi olarak görünmemektedir. Bunun yanında ulusal gelirin farklı kesimler arasında ve mekanda nasıl bir dağılım gösterdiği de önemli bir gösterge durumundadır. Bölgesel olarak farklılıkların giderilmesi ise ulusal

ve bölgesel ölçekte yapılacak planlarla giderilmeye çalışılmaktadır. Türkiye de bölgesel farklılıkların fazlaca gözleendiği bir ülke konumundadır. Özellikle ülkenin batı kesimi ile doğu kesimi arasında hem ekonomik hem de sosyal açıdan büyük farklılıklar gözlenmektedir. Kısa vadede bu farklılıkların giderilmesi mümkün olmamakla birlikte uzun vadede bölgesel ölçekte uygulanacak kalkınma planları ile mevcut farklılıklar minimum düzeye indirilebilir. Düzey 2 bölgelerinde kurulacak olan “Kalkınma Ajansları”nın, bölgeler arasındaki farklılıkların azaltılmasında önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

Harita: 3. Türkiye'nin İBBS Düzey 2 Bölgeleri

Türkiye’de günümüze kadar uygulanan bölgesel kalkınma planlarından, GAP dışında çok fazla başarılı sonuçlar elde edilememiştir(GAP ise henüz tamamlanmamıştır). Bu duruma neden olan faktörlerin başında, projelerin uygulama alanına uzak bir merkezden yönetilmesi gelmektedir. Bölgenin mevcut potansiyelinin belirlenmesi ve bu potansiyele yönelik kalkınma planlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Böylelikle kalkınmanın ve gelişmenin devamlılığı sağlanmış olacaktır. Avrupa Birliği ülkelerinin NUTS Düzey 2 bölgelerindeki kalkınma ajansları, bu amaçla kurulmuştur. Bölgesel gelişme alanında Avrupa Birliği’ne uyum sürecinin bir gereği olarak, yerleşme merkezlerinin kademelenmesini, iller arasındaki fonksiyonel ilişkileri, coğrafi koşulları, istatistik toplama ve plan yapma amacına uygunluğu da dikkate alarak Türkiye’de de üç kademeli

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması(İBBS) yapılmıştır. Bu sınıflandırma ile (Düzy 2 bölgeleri kapsamında) bölgesel kalkınma politikalarının belirlenmesi ve bu politikaların hayata geçirilmesi maksadıyla bölge kalkınma ajanslarının kurulması hedeflenmiştir. Bu bağlamda Düzy 2 bölgelerinde bölgesel kalkınma planları hazırlanabilmesi için, Bakanlar kurulu tarafından TBMM'ye bir kanun taslağı gönderilmiş ve bu taslak daha sonra yasalaşmıştır. Bu kanuna göre;

- a. Bölgesel farklılıkları azaltmayı amaçlayan bir ulusal ekonomik ve sosyal uyum politikasının geliştirilmesi,
- b. Bu konudaki mevzuatın uygulanmasını kolaylaştıracak yasal çerçevenin kabul edilmesi,
- c. Bölgelere yönelik kamu yatırımlarına ilişkin öncelik kriterlerini ortaya koyan uzun vadeli bütçelerin hazırlanması,
- d. Bölgesel kalkınmayı yürütecek idari yapıların güçlendirilmesi istenmektedir.

Bu kanun ile Türkiye'de İBBS bölgeleri işlerlik kazanmıştır. Özellikle Düzy 2 bölgelerinde Kalkınma Ajanslarının kurulması yönünde çalışmalar başlatılmıştır. Kalkınma Ajansları, Devlet Planlama Teşkilatının Koordinasyonu altında çalışmalarını sürdürecektir. Kalkınma Ajansları bünyesinde, bölgesel gelişme hedefine yönelik olarak; bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, özel kesim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında işbirliğini geliştirmek ve ajansı yönlendirmek üzere kalkınma kurulu oluşturulacaktır.

Kalkınma Ajansları, kaynakların hem yerinde ve etkin kullanılması, hem de iller ve bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının azaltılması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi amacıyla planlama, koordinasyon, uygulama, izleme ve değerlendirme fonksiyonları olan yeni hizmet bölgeleri ve birimlerinin oluşturulmasını hedeflemektedir. Coğrafi planlama açısından ele alındığında bölge planlarının; sürdürülebilir, insan odaklı, esnek, rekabetçi, katılımcı olması ve yerel coğrafi potansiyellerden üst düzeyde faydalanılması, planın başarıya ulaşmasına büyük katkı sağlayacaktır.

SONUÇ

Türkiye’de “bölge” kavramı oldukça fazla tartışma konusu olmuştur. Ancak tartışmaların büyük bölümü, bilimsel temelden uzak görünmektedir. Türkiye’de bazı kamu kurumlarının ülke sathında yürüttükleri veya yürütmeyi planladıkları hizmetlerin daha verimli ve kontrollü yürütülmesini sağlamak amacıyla kurumsal yönden kendi bakış açılarına göre oluşturdukları bölgelere “Kamu Kurumlarının Hizmetleriyle İlgili Yönetim Bölgeleri” adını vermek mümkündür(Özçağlar,2003:10). Söz konusu kurumların oluşturdukları hizmet bölgeleri, birbiriyle örtüşmemektedir. Dolayısıyla kurumlar arasında koordinasyon yeterli düzeyde sağlanamamakta ve götürülen hizmetlerden beklenen verim alınamamaktadır. Türkiye’de sosyo-ekonomik yapıyla ilgili her türlü istatistik veriyi elde etmekle yükümlü olan Türkiye İstatistik Kurumu(eski adıyla DİE), İBBS bölgelerinin oluşturulmasından sonra, tüm istatistiki bilgi ve verilerini, “İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması”na göre hazırlayacaktır. Dolayısıyla bundan sonraki bilimsel çalışmalarda kullanılacak olan istatistiki bilgilere İBBS bölgeleri düzeyinde ulaşılabilecektir. Aynı zamanda tüm kamu kurumları da teşkilat yapılarını bu bölge sistematiğine göre yapılandıracak ve hizmetlerin devamlılığı ve verimliliği sağlanmış olacaktır. İBBS bölgelerinin oluşturulması ile tüm yatırım ve planların bu bölgelere göre yapılması, coğrafi kriterlere göre oluşturulmuş coğrafi bölgelerin geri planda kalmasına neden olacaktır. İBBS bölgelerinin coğrafi bölgelerle uyumlu hale getirilmesi, bilimsel açıdan bir zorunluluktur. Türkiye’de oluşturulan İBBS bölgelerinin çeşitli bilimsel platformlarda ayrıntılı olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde bu bölge sınıflandırması amacına ulaşamayacaktır. Gelecek dönemlerde, içinde uzman coğrafyacıların da yer aldığı bir komisyon oluşturularak bölgelerin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Düzy 2 bölgelerinde Kalkınma Ajansları’nın kurulması, gerek bölgesel, gerekse ulusal kalkınmanın önünü açacaktır. Ancak unutulmamalıdır ki hiçbir kalkınma planı bilimsel temeli olmaksızın başarıya ulaşamaz. Bu nedenle Kalkınma Ajansları kanalıyla geliştirilecek kalkınma planlarının bilimsel temeller üzerinde oturtulması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Arıkan, E.A. (2004), “Bütünleşen Avrupa’da Yerel Yönetimler”, Görüş, TÜSİAD Yay., İstanbul.
- Atalık, G. (2002), “Bölge Bilimi’nin Gelişimi Üstüne Yorumlar”, Bölge Planlama Kongresi Bildiriler Kitabı, 10, Bölge Bilimi, İTÜ Mimarlık Fak. Yay., İstanbul.
- Brakman, S., Garretsen, H., Schramm, M. (2006), “Putting New Economic Geography to the Test: Free-ness of Trade and Agglomeration in the EU Regions”, *Regional Science and Urban economics*, 2006.
- Erol, O. (1993), “Türkiye’nin Doğal Yöre ve Çevreleri”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 7, İzmir.
- Goldsmith, M.J.F., Klausen, K.K. (1997), *European Integration and Local Government*, Cheltenham, UK.
- Official Journal of the European Union, L 154, 2003.
- Özçağlar, A. (2003), “Türkiye’de Yapılan Bölge Ayrımları ve Bölge Planlama Üzerindeki Etkileri”, *Ankara Üniv. Türkiye Coğrafyası Araş. Uyg. Merk., Coğrafi Bilimler Dergisi*, c:1, s:1, Ankara.
- TBMM, 2006, 5549 Numaralı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkındaki Kanun Metni, Ankara.
- Tuçdilek, N. (1987), *Geoekoloji’nin İlkeleri: Doğal Bölgeler*, İstanbul Üniv. Yay., İstanbul.
- http://europa.eu.int/comm/eurostat/ramon/nuts/home_regions_en.html.
- <http://www.statoids.com/ubg.html>.
- <http://www.statistics.gov.uk/geography/nuts.asp>.

